

Protokoll från mötet av Svenska Nationalkommittén för astronomi (National Committee for Astronomy, NCA) inom Kungl. vetenskapsakademien (KVA)

Tid: måndag 2021-10-25, 8.30 – 11.54, paus 10 – 10.30 (mellan punkt 7 och 8)

Plats: on-line (Zoom möte)

Närvarande ledamöter: Sofia Feltzing (SF, LU, ordförande), Josefin Larsson (JLa, KTH, viceordförande), Ulrike Heiter (UH, UU, sekreterare), Yvonne Becherini (YB, Linnéuniversitetet), Elvire de Beck (EdB, CTH), Alexis Brandeker (AB, SU, från början till pausen), John Conway (JC, CTH), David Hobbs (DH, LU), Oleg Kochukhov (OK, UU), Garrelt Mellema (GM, SU), Jesper Sollerman (JS, SU), Barbro Åsman (BÅ, SU), Göran Östlin (GÖ, SU)

Anmält förhinder: Wouter Vlemmings (WV, CTH)

Frånvarande: Jorrit Leenaarts (JLe, SU), Jan-Erik Wahlund (JEW, IRF i Uppsala)

Övriga närvarande: Robert Cumming (RC, CTH, punkterna 3-6), Mathias Hamberg (MH, VR-RFI, från kl 10:30 till 11:20), Camilla Jakobsson (CJ, VR-RFI, från kl 10:30 till 11:00), Dan Kiselman (DK, SU, SAS, punkterna 3-6), Per Magnusson (PM, Rymdstyrelsen, från kl 10:30)

[LU Lunds universitet, KTH Kungliga Tekniska högskolan, UU Uppsala universitet, CTH Chalmers tekniska högskola, SU Stockholms universitet, IRF Institutet för rymdfysik, VR Vetenskapsrådet, RFI råd för forskningens infrastrukturer, SAS Svenska Astronomiska Sällskapet]

1. Mötets öppnande

Mötet öppnades av JLa.

2. Godkännande av dagordning

Dagordningen antogs.

MH, CJ och PM adjungerades till delen efter pausen.

RC och DK adjungerades till punkterna 3 till 6.

3. Förra mötets protokoll

Föregående protokoll godkändes.

4. Astronomdagarna

Rapport från Astronomdagarna 2021: YB tycker att det digitala mötet fungerade bra. Flera ledamöter instämmer. 115 personer var registrerade, det maximala antalet som var on-line samtidigt var 75, det minimala antalet var cirka 50. Troligen användes inga av KVA:s pengar. NCA behöver stämma av med KVA att pengarna kan användas till nästa Astronomdagarna.

Planering inför Astronomdagarna 2022: JC välkomnar alla till Göteborg. Förslag på datum kommer att skickas ut. Ang. programmet etc. finns det en White Paper från 2013. SF har gjort ett utkast till en uppdaterad version (se bilaga), vilket skulle behöva uppdateras ytterligare.

5. Rapport från IAU National Outreach Coordinator (NOC)

RC presenterade IAU NOC Committee¹, som består av RC, Katja Lindblom (Slottsskogsobservatoriet i Göteborg), Anna Árnadóttir (LU), Emily Freeland (SU), Alex Pietros (SU), Moa Skan (SU) och Marianne Eik (Curiosum, Umeå universitet). RC poängterade att uppdraget är att koordinera utåtriktade aktiviteter för IAU (inte Sverige). Kommittén har haft ett första möte sista september. En mejlinglista är under uppbyggnad, mer information kommer senare. De är angelägna att jobba med ”den mörka himlen” (”Dark and quiet skies”), i samarbete med t ex webbsidan himlakollen.se, och Urban Eriksson (nationellt experiment under Forskarfredag). Fler förslag välkomnas. ”Under One Sky” – Internationella dagen för urfolksspråk, den 2022-08-09 – ger möjligheter för samarbeten med andra länder. IAU NOC deltog i ”100 timmars astronomi” 1–4 okt 2021 med deltagande i Lunds podcast ”The Meridian” (S01E02).

Under diskussionen efter presentationen nämndes bl a att IAU NOC är i kontinuerlig kontakt med IAU genom mejl med kontaktperson, en chat, och ett Zoom möte en gång i månaden. När det gäller involvering från institutionerna så kontaktar kommittén ansvariga för utåtriktad verksamhet vid behov.

6. Kommunikation i Astronomi-Sverige

Se punkt 6 i föregående mötesprotokoll. JC gav en uppdatering sedan förra mötet. Denna punkt presenterades och diskuterades på engelska. Även anteckningarna nedan ges på engelska:

Nordboard does not exist anymore. Some people are sending mails to exploders, e.g. information about seminars. The list of exploders decided on in the previous meeting is not yet done. The working group thinks that an exploder of exploders is not reliable (some exploders automatically reject mails). A sign-up list might be better, where members can post information about coming events etc.

The discussion following the report covered the following points, among others: DK remarked that the Facebook site “astronomerSE” still exists (run by SAS)². Katrin Ros (Populär astronomi) agreed to be moderator. It has 150 members and seems to be quite active. Several members pointed out disadvantages with using a Facebook site, which has also been discarded as an option by the working group. Slack was mentioned, with similar misgivings. E-mail was considered the easiest to access and having the lowest threshold (even though possible issues with an e-mail list were also mentioned). The purpose of the communication channel was agreed to be announcements, e.g. events, meetings, jobs (not discussions). The personnel cost for maintaining this kind of service was estimated to be 15%.

Conclusion: The working group (JC, GM, DK) should continue to work with technical aspects and financing. All institutes should investigate whether they would be willing to take on the maintenance of this service and contact JC.

7. Uppdatering från valberedningen för nästa Nationalkommitté

Se punkt 9 i föregående mötesprotokoll.

GM berättade om valberedningens arbete under sommaren och hösten (GM, OK, GÖ samt Susanne Aalto, CTH). Ett reviderat förslag har skickats till astronomiklassen som ska ta beslut per capsulam. KVA:s styrelse har möte den 14 nov 2021 där det slutgiltiga beslutet om nya NCA tas. BÅ meddelade att fysikklassen röstar på sin representant i NCA i november med BÅ på förslag.

¹ <https://www.chalmers.se/sv/forskningsinfrastruktur/oso/popularvetenskap/Sidor/IAU-NOC-Sweden.aspx>

² <https://www.facebook.com/groups/125223804315239/>

8. Rapport från VR

CJ och MH presenterade aktuella frågor gällande forskningsinfrastruktur inom astronomi och rymd, bland annat om att Lisbeth Olsson, professor i industriell bioteknik, Chalmers, tillträder som ny huvudsekreterare för infrastruktur fr o m 1 november, och att SNIC ska ersättas av en ny infrastruktur för storskaliga beräkningar. Utredningen om organisation, styrning och finansiering av forskningsinfrastruktur av Tobias Krantz nämndes och rekommenderades att titta på³. Rapporten inkluderade både ESO och radioastronomi (JIVE/SKA). Byggbeslut för SKA togs i juni 2021. Sveriges medlemskap i SKAO är under utredning, för Chalmers finns ett ”Exchange of Letters”. Vetenskapsrådet sitter med som observatör.

9. Rapport från Rymdstyrelsen

- ESA Science Programme: En satsning på *Venus* verkar vara på gång internationellt (ESA, NASA, Indien). ESA:s Venuskretsare EnVision (M5) nämndes redan vid förra mötet. NASA valde nästan samtidigt två Venusprojekt (DAVINCI+ atmospheric probe, VERITAS orbiter). Överlapp mellan VERITAS och EnVision diskuterades. Det finns inga planer för ett gemensamt Venusprojekt av ESA och NASA.
- *ESA:s rådsmöte* på ministernivå kommer att äga rum den 23–24 nov 2022. Där sätts bl a budgetarna för ESA för de närmaste 3–5 åren. Det verkar finnas en vilja för bredare satsningar, t ex ”Fundamentalfysik med navigationssatelliter”, ”Digital Twin Earth”, ”Digital Universe”. Ett informationsmöte för svenska intressenter planeras för januari 2022 [hölls 22 februari 2022, UH deltog].
- *Forskningsprogrammets budget* drabbades av en neddragning för ett år sedan, vilket resulterade i en nedgång av beviljandegraden för forskningsbidrag. Budgetprognoserna är däremot mycket positiva för de närmaste tre åren, vilket förväntas göra det möjligt att återställa beviljandegraden.
- Statistik över *Rymdstyrelsens karriärstöd* presenterades, för ansökningsåren 2013–2020. Totalt under åtta år är kvinnornas beviljandegrad nästan dubbelt så stor som männens. Vid antagande om lika villkor och samma kvalifikationer för de två könen hade väntansvärdet på antalet bidraget till kvinnor varit knappt 7 bidrag. Det verkliga antalet är 11 bidrag. Man kan därför notera ”fyra extra bidrag” till kvinnor, men den statistiska signifikansen är på detta stadium marginell. Ett dokument med en detaljerad sammanställning skickades till ledamöterna via mejl.

10. Uppdatering angående VR:s etableringsbidrag inom astronomi

Se punkt 14 i föregående mötesprotokoll.

Uppdatering enligt information från Sofia Ramstedt (UU): Sofia Ramstedt och Angela Adamo (SU) ingår i en arbetsgrupp tillsammans med två medlemmar i NT-rådet. En undersökning av hur forskningsmedlen fördelats mellan könen visade att kvinnor har signifikant lägre beviljandegrad än män inom astrofysik. VR vidtar nu en rad åtgärder för att komma tillrätta med obalansen, vilket beskrivs av VR:s ämnesråd för naturvetenskap och teknikvetenskap i ett inlägg på VR:s hemsida⁴ och i tidningen Curie. Arbetsgruppen ska träffas igen efter årets resultat och fler förslag på ändringar ska diskuteras.

³ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/08/sou-202165/>

⁴ <https://www.vr.se/aktuellt/nyheter/nyhetsarkiv/2021-08-18-debatt-sa-ska-vetenskapsradet-atgarda-snedfordelningen-inom-astrofysik.html>

11. Planering för nästa omgång av ansökningar om IAU-medlemskap

SF presenterade informationen från IAU som hade sänts ut den 1 okt 2021 till ordförandena för nationalkommittéerna kring årets omgång av ansökningar om IAU-medlemskap, bl a kriterierna för ”Individual Member” och ”Junior Member”, och tidslinjen från IAU:s sida, med deadline för ansökningar den 15 dec 2021. SF presenterade sedan ett förslag för processen för att hantera ansökningar från Sverige. Namn på individer som ska inbjudas skulle fås in från institutionerna mha ledamöterna i NCA med deadline i november. Inbjudan enligt standardbrev från IAU skulle sedan sändas ut av NCA:s ordf/vice ordf/sekr till de personer vars namn har inkommit. Ansökningarna ska innehålla ett CV och ett enkelt referensbrev. Efter IAU:s deadline görs en genomgång av ansökningarna som består i att se att ansökningarna uppfyller de formella kraven, dvs det görs ingen som helst bedömning av sökandes övriga kvalifikationer, enbart baskraven.

Några ledamöter påpekade att det tidigare fanns oklarheter kring juniora medlemskap, och SF kommer att kontrollera exakt vem som skall vara junior och vem som skall vara vanlig medlem. Dessutom ska det tydliggöras vad ett enkelt referensbrev är, t ex genom ett exempel i inbjudan.

Beslut: Den föreslagna processen ska följas, med tilläggen enligt ovan.

12. Rapport från IAU Business Meeting

Vid IAU:s 31a generalförsamling som hölls on-line i augusti 2021 representerades Sverige av UH. UH berättade från sitt deltagande i Business Sessions, i synnerhet de 7 elektroniska omröstningarna som Sverige deltog i som National Member i IAU: val av ledamöter i Finance Committee, val av ledamöter i Special Nominating Committee, antagning av nya National Members, ändringar i IAU:s stadgar, antagande och godkännande av resultat och budget för 2018–2024, godkännande av Executive Committee, val av ledamöter i Membership Committee. Bakgrundinformation och förslag på hur Sverige ska rösta skickades till ledamöterna i NCA den 15 juni 2021, den 30 juli 2021 och den 20 augusti 2021. Omröstningarna genomfördes enligt förslagen. En fullständig rapport kommer att skickas in till KVA.

13. Övriga frågor

En extra punkt presenterades mellan punkt 9 och 10 av GM. Denna punkt presenterades på engelska. Även anteckningarna nedan ges på engelska:

GM gave an update about Astronet. Portugal and Ireland will join, and Denmark and Austria have expressed interest to join. The Science Vision is still in progress⁵, there are new chapters on computing and on societal aspects, there will be a new chapter on extreme astrophysics. There will be no call for more input, but input can be given any time, to be sent to GM. Work to improve the website is ongoing.

14. Nästa möte

Kommer att ordnas av nästa NCA.

15. Mötets avslutande

Mötet avslutades av JLa.

⁵ <https://www.astronet-eu.org/forums/roadmap-community-consultation>

Vid protokollet:

Justerat:

Ulrike Heiter (sekreterare)

Josefin Larsson (viceordförande)